

$x = 0$ egész szám, és $P(0) = a_0$; a feltevés szerint viszont az oszthatósági kapcsolat ismert jelölésével:¹

$$(2) \quad 7|P(0), \quad \text{tehát} \quad 7|a_0,$$

ami az állításnak az utolsó együtthatóra vonatkozó része.

A továbbiakban ismételten felhasználjuk a következő két segédtelet:

I. Ha $7|b$ és $7|c$, akkor

$$7|(b+c) \quad \text{és} \quad 7|(b-c).$$

Valóban,

$$\frac{b \pm c}{7} = \frac{b}{7} \pm \frac{c}{7},$$

a jobb oldal mindkét tagja feltevésünk szerint egész szám, másrészt pedig két egész szám összege is, különbsége is egész szám. Eredményünket ebben az alakban is fogjuk alkalmazni: ha $7|(b+c)$ és $7|b$, akkor $7|c$ (vagyis az első feltételből a 7-tel osztható b elhagyható).

II. Ha egy szorzat osztható egy olyan c (egész) számmal, amely a szorzat egyik tényezőjéhez relatív prím, akkor a szorzat másik tényezője osztható c -vel.²

Mármost, ha x egész szám, akkor $(-x)$ is egész, így $7|P(x)$, $7|P(-x)$, és az I. segédtelet alapján következik, hogy:

$$(3) \quad 7|\{P(x) - P(-x)\} = 2x(a_5x^4 + a_3x^2 + a_1),$$

ugyanis a különbségből az x páros kitevőjű hatványait tartalmazó tagok kiesnek, a_0 is. Innen $x = 1, 2$ és 4 helyettesítéssel és mindjárt figyelembe véve, hogy $2x = 2, 4$ és 8 mindegyike relatív prím 7-hez, a II. segédtelet alapján:

$$7|2(a_5 + a_3 + a_1), \quad \text{tehát} \quad (4) \quad 7|(a_5 + a_3 + a_1),$$

$$7|4(16a_5 + 4a_3 + a_1), \quad \text{tehát} \quad (5) \quad 7|(16a_5 + 4a_3 + a_1),$$

$$7|8(256a_5 + 16a_3 + a_1), \quad \text{tehát} \quad 7|(256a_5 + 16a_3 + a_1).$$

A jobb oldali három kapcsolatból **I.** alapján összeadással, majd **II.** alapján, végül **I.** alapján kivonással

$$7|(273a_5 + 21a_3 + 3a_1) = 3\{7(13a_5 + a_3) + a_1\},$$

$7|\{7(13a_5 + a_3) + a_1\}$, mert 3 és 7 relatív prímekek, tehát

$$(6) \quad 7|a_1.$$

Ennek alapján (4) és (5) így alakul:

$$(4') \quad 7|(a_5 + a_3), \quad 7|(16a_5 + 4a_3),$$

és tovább a fentiekhez hasonlóan

$$\begin{aligned} 7|\{(16a_5 + 4a_3) - (a_5 + a_3) - (a_5 + a_3)\} &= 7(2a_5) + 2a_3, \\ 7|2a_3, \end{aligned}$$

$$(7) \quad 7|a_3,$$

végül ezt (4')-vel együtt figyelembe véve

$$(8) \quad 7|a_5.$$

A (6), (7), (8) és (2) eredmények az állítás bizonyítását jelentik $P(x) - P(-x)$ különbségben fellépő együtthatókra és a_0 -ra.

Ezzel pedig a hátralevő együtthatókra is megadtuk a bizonyítást, hiszen a föltevés és (2) alapján

$$7|\{P(x) + P(-x) - 2P(0)\} = 2x^2(a_6x^4 + a_4x^2 + a_2),$$

ugyanis az összegben x páratlan kitevős hatványai kiesnek, és ismét az $x = 1, 2$ és 4 értékeket véve az utóbbi alakból a $2x^2$ tényező **II.** alapján elmarad, ez után pedig a maradék több tagú lényegében azonos a (3)-beli többtagúval.

Megjegyzések. 1. Az $a_6 = a_5 = a_4 = a_3 = a_0 = 0$, $a_2 = a_1 = 7/2$ együttható-rendszer példát ad olyan polinomra, amelynek értéke minden egész x mellett 7-tel osztható egész szám, együtthatói viszont nem mind egész számok, ennél fogva rá az eredeti kitűzés állítása nem igaz.

2. Hetedfokú egyenletre már nem volna igaz a helyesbített feladat állítása. Ugyanis az $x^7 - x$ polinom együtthatói egész számok, a polinom értéke minden egész x helyen osztható 7-tel, viszont nem minden együtthatója osztható 7-tel (csak a ki nem írt, 0 értékű együtthatói).

¹Lásd Horvay Katalin-Pálmay Lóránt: Matematika a gimn. I. oszt. számára. 4. kiadás. Tankönyvkiadó. Budapest, 1969. 110.old.

²A bizonyítás megtalálható pl. a következő középiskolai szakköri füzetben, a 18-26. oldalakon: Faragó László: A számelmélet elemei. 2. kiadás. Tankönyvkiadó. Budapest. 1967.